

BARBARA MISZKIEL
MUZEUM ZIEMI SEJNEŃSKIEJ

ROLA MUZEUM ZIEMI SEJNEŃSKIEJ W REALIZACJI EDUKACJI MIĘDZYKULTUROWEJ

Ziemia Sejneńska we wczesnym średniowieczu zamieszkiwana była przez plemiona jaćwieskie. Po upadku Jaćwieży w XIII wieku nastąpiła tzw. pustka osadnicza. Teren ten pokryła rozległa puszcza. Pierwsza wzmianka, dotycząca tego regionu pojawiła się w spisie sporządzonym przez Krzyżaków i dotyczyła nazwy rzeki Sejna [Wiśniewski, 1963: 31], od której wzięło swoją nazwę miasto.

Po roku 1422, po wytyczeniu granicy litewsko-krzyżackiej, rozpoczęła się powolna penetracja grup ludzkich w głąb puszczy. Od strony Merecza na teren puszczy przybywała ludność litewska, również zmieszana z ludnością jaćwieską. Obie te, okresowo przybywające na teren puszczy grupy ludności zetknęły się ze sobą na terenie powiatu sejneńskiego i suwalskiego. Następnie, ze względu na przynależność Puszczy Przełomskiej do ruskich dworów pod Grodnem przyszli Rusini [ibidem: 205]. W latach 1547-1561, w okresie pomiarów włócznej, pojawili się pierwsi Polacy, którzy przybyli na te tereny z Mazowsza – „rozradzając się po osadach puszczańskich nadały im czysto polski charakter, który następnie w dalszych latach kolonizacji rozchodził się po całym terenie” [ibidem: 104]. Do mieszkańców puszczy zaliczyć należy także ludność tatarską, która już w mniejszym stopniu, ale jednak osiedliła się tu w XVI wieku.

Początek osadnictwa na Sejneńszczyźnie sięga roku 1522 [ibidem: 25], kiedy to Król Zygmunt I wystosował list do Janusza Stanisławowicza Kostewicza – wojewody podlaskiego i marszałka królewskiego z poleceniem wymierzenia pół mili kwadratowej ziemi i przekazania jej dla kniazia Iwana Michałowicza Wiśniowieckiego. W roku 1593 wnuczka Wiśniowieckiego – Hanna sprzedała je Jerzemu Grodzińskiemu – leśniczemu przełomskiemu za 10 000 kóp groszy. W latach 1593-1602 założył on w Sejnach miasto. Ze względu na brak potomstwa Grodziński wspólnie z małżonką zapisał swoje dobra dominikonom z Wilna, którzy weszli w posiadanie miasta na mocy aktu fundacyjnego

z 16 maja 1602 roku. Z ich inicjatywy powstał późnorennesansowy kompleks klasztorny z murowanym kościołem.

W czasach Stanisława Augusta Sejny przeżyły okres znacznego rozwoju i przebudowy przestrzennej. Dzięki dominikanom, ówczesnym właścicielom miasta w Sejnach powstał ruchliwy punkt odpustowy i związany z nim ośrodek handlowo-rzemieślniczy. W roku 1787 zakonnicy wystarali się o nowy przywilej dla miasta. Osiedlali w nim rzemieślników i handlarzy. Znaczną część z nich stanowiła ludność żydowska, która osiedlała się nie tylko w samych Sejnach, ale również na części Ziemi Sejneńskiej stanowiła zwarte skupiska. W ten sposób, dzięki dominikanom, miasto zaczynało wzrastać.

Swoją wkład w rozwój Sejn wnieśli także Niemcy – ewangelicy. Po trzecim rozbiore Polski w 1795 roku, Sejneńszczyzna znalazła się pod zaborem pruskim. Wówczas jako pierwsi przybyli tu koloniści niemieccy. Największe natężenie osadnictwa przypadło na pierwszą połowę XIX wieku. Po upadku powstania listopadowego napływ osadników osłabł, a po roku 1860 prawie ustał. Po pierwszej wojnie światowej – w wyniku prześladowań – ich liczba wyraźnie się zmniejszyła [Szkopińska, Waryszak, 2008: 3-4].

Ludność ruska uległa polonizacji, której początki datuje się na XVII wiek. Z kolei Litwini nie poddawali się i zachowali swój język. Inne grupy etniczne: Tatarzy i Żydzi nie wywarły większego wpływu. Przez szereg lat, na pograniczu dwóch głównych narodowości, polskiej i litewskiej, następowało wzajemne przenikanie i przemieszanie się [Wiśniewski, 1963: 205-206]. Przy zróżnicowaniu etniczno-językowym należy także uwzględnić zróżnicowanie wyznaniowe, utożsamiające Niemców z protestantyzmem, Wielkorusinów i Białorusinów z religią prawosławną, a Polaków i Litwinów z religią katolicką. Zróżnicowanie to rzutowało na odmienną doroczną i rodzinną obrzędów oraz na odmienną języka [Prokop, 1975: 79].

W ostatnich kilkudziesięciu latach nastąpiły zamiany w etniczno-językowym zestawie ludności Ziemi Sejneńskiej. Zupełnie nie ma już ludności białoruskiej, tatarskiej, niemieckiej oraz żydowskiej, tak dawniej licznie zamieszkującej kiedyś miasteczka i osady rzemieślniczo-handlowe. Natomiast z ludności wielkoruskiej pozostało zaledwie kilkanaście rodzin. Tak więc można powiedzieć, że na Sejneńszczyźnie występuje jedynie polsko-litewskie pograniczne językowe [ibidem: 79].

Dziedzictwo kulturowe Sejneńszczyzny ulega ciągłej transmisji. Tradycje, obyczaje, obrzędy oraz język przekazywane są z pokolenia na pokolenie. Zajmują się tym nie tylko członkowie rodzin i poszczególnych zbiorowości, ale także organizatorzy życia kulturalnego regionu: instytucje kulturalne (np. polskie i litewskie ośrodki kultury, Dom Litewski w Sejnach, Ośrodek „Pograni-

cze – sztuk, kultur, narodów”, muzea), placówki oświatowe (szkoły z polskim i litewskim językiem nauczania) oraz stowarzyszenia pielęgnujące i promujące owo dziedzictwo.

Szczególne miejsce zatem pragnę poświęcić instytucji muzeum, jego roli w kulturze i życiu społecznym zbiorowości. Przez ostatnie stulecia muzea były placówkami gromadzącymi i przechowującymi eksponaty, opracowującymi zbiory i upowszechniającymi wiedzę o nich. Od XX wieku zaczęły one pełnić także funkcję publiczną, której podporządkowano politykę wystawieniową, zakupy i działalność oświatowo-edukacyjną [Skutnik, 2008: 7-8].

Tadeusz Gołaszewski, ze względu na ich instytucjonalny charakter, podzielił muzea na:

- muzea sanktuaria (tzw. świątynie sztuki),
- muzea jako placówki rekreacyjno-rozrywkowe (miejsca kontaktu ze sztuką i techniką w atmosferze zabawy i odpoczynku),
- muzea jako placówki edukacyjne (kontakt z muzeum ma charakter edukacyjny i związany jest z hasłami edukacji permanentnej, samokształcaniem, samodoskonaleniem opierającymi się na wartościach prezentowanych dzieł i eksponatów) [za: Skutnik, 2008: 14].

Zatem działalność muzeów powinna zachęcać do uczestnictwa w zaproponowanych formach kulturalnych innymi słowy: zachęcać do kontaktu z muzeum, którego propozycje często stanowią pewne formy edukacyjne. Osobne, szczególne znaczenie przypisuje się dziedzictwu kulturowemu gromadzonemu w placówce muzealnej, jego niewątpliwym walorom edukacyjnym i wychowawczym.

Miejscem, w którym uwzględnia się różnicowanie narodowościowe mieszkańców Sejneńszczyzny jest Muzeum Ziemi Sejneńskiej. Utworzone z inicjatywy Sejneńskiego Towarzystwa Opieki nad Zabytkami „specjalizuje się” w działaniach opartych na treściach dziedzictwa kulturowego oraz wspomaga w tworzeniu tożsamości kulturowej. Działając w oparciu o ustawę z 21 listopada 1996 roku o muzeach, która zawiera istotę tej specyficznej instytucji kulturalno-edukacyjnej oraz definiuje ją jako „jednostkę organizacyjną, nie nastawioną na osiągnięcie zysku, której celem jest trwała ochrona dóbr kultury, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie kontaktu ze zbiorami”¹ tworzy wspólną przestrzeń wspólnego życia.

Do podstawowych zadań muzeum należą:

¹ Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach.

- gromadzenie, przechowywanie, konserwacja i udostępnianie dóbr kultury w zakresie sztuki, etnografii, archeologii, historii, przyrody północno-wschodniej Polski,
- prowadzenie badań naukowych i działalności oświatowej w zakresie wyżej wymienionych dziedzin,
- współdziałanie w upowszechnianiu kultury i sztuki z instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami o podobnych celach,
- opieka nad zabytkami powiatu i wspieranie działań na rzecz rewitalizacji miasta Sejny,
- edukacja społeczeństwa i promocja dziedzictwa kulturowego Ziemi Sejneńskiej².

Ze względu na to, że współczesny świat na nowo odkrywa wartości społeczności lokalnej ich bogactwo kulturowe, a w problematyce regionalnej, ukierunkowanej na kształtowanie postaw, dostrzega się szansę na wzbogacenie wartości różnych grup społecznych i odnalezienie drogi do wspólnoty ogólnonarodowej i dalej – europejskiej w oparciu o regionalizm³. Jerzy Nikitorowicz uważa, że regionalizm jest zjawiskiem naturalnym i zawsze oznaczał chronienie, zamykanie w sobie, przechowywanie cennych wartości wspólnoty kulturowej. Wyrastał i wyrasta z obrony własnej tożsamości kulturowej, ze wsparcia rdzennych wartości i utrzymania ich spójności [Nikitorowicz, 2007: 28].

W celu szerszego wykorzystywania możliwości, jakie stwarzają regionalne ekspozycje muzealne w kształtowaniu świadomości historycznej i kulturowej, istnieje realna potrzeba prowadzenia edukacji poprzez nawiązywanie stałych form współpracy z nauczycielami i uczniami. Współpraca ta przebiega na następujących płaszczyznach:

- zwiedzanie wybranej ekspozycji pod kierunkiem pracownika muzeum,
- udział uczniów w prelekcjach organizowanych przez muzeum (np. z wykorzystaniem filmów, prezentacji multimedialnych itp.),
- udział pracownika muzeum (z wybranymi ekspozycjami) w lekcjach o tematyce regionalnej w murach szkoły,
- współpraca muzeum z kołem historycznym,
- pomoc muzeum w gromadzeniu przez uczniów informacji o regionie w celu ich popularyzacji i dokumentacji,
- wypożyczanie zabytków muzealnych do szkolnej pracy lekcyjnej,

² Statut Muzeum Ziemi Sejneńskiej.

³ Ministerstwo Edukacji Narodowej o edukacji regionalnej – dziedzictwie kulturowym w regionie, Warszawa 2000, s. 4.

- oraz prowadzenie przez muzealnika lekcji muzealnych w oparciu o ekspozycje związane z tematyką nauczania.

Na bazie wymienionych ekspozycji, muzeum prowadzi pracę oświatową. Współpracuje ze szkołami z powiatu sejneńskiego. Często zdarza się, że potrzeba udziału w przygotowanych przez pracowników muzeum zajęciach regionalnych jest bardzo spontaniczna. Wychowawca proponuje wychowankom udział w takich formach i po uzyskaniu ich zgody rezerwuje lekcję o konkretnej tematyce. Doświadczenie pokazuje również, że lekcje muzealne często bywają wprowadzeniem do kolejnego tematu, który lada dzień omawiany będzie w szkole lub też traktowane są jako pewne podsumowanie i utrwalenie wiadomości nabytych na drodze edukacji szkolnej. Towarzyszące lekcji w muzeum zaciekawienie uczniów zaspokajane jest od samego początku zajęć przez samodzielne, dowolne zwiedzanie danej ekspozycji. Daje to czas na zainteresowanie ekspozycjami, ale także pozwala na wyciszenie grupy. Kolejnym krokiem jest krótkie omówienie wystawy i muzealiów na niej zgromadzonych przez przewodnika. Uczniowie zainspirowani bliskością zabytków, które często mogą dotknąć, sami zadają pytania przewodnikowi, sami między sobą prowadzą dyskusję. Na prośbę nauczyciela przygotowywane są również zajęcia typowo teoretyczne, połączone z pokazem oraz z zastosowaniem aktywizujących metod pracy.

Największym zainteresowaniem uczniów i nauczycieli cieszy się lekcja muzealna, której tematem są archeologiczne podróże w czasie. Jej podstawą są zabytki archeologiczne zgromadzone na niniejszej wystawie. Dzieci dowiadują się czym jest archeologia, czym zajmują się archeolodzy, jakimi metodami pracują, z jakich narzędzi korzystają i gdzie i w jaki sposób poszukują śladów przeszłości kulturowej człowieka. Podsumowaniem takich zajęć jest wykonanie przez dzieci ozdób z modeliny na wzór tych, które obejrzały na wystawie. W taki oto sposób uczestnicy zostają wyposażeni w wiedzę, ale także – za sprawą zabawy – miło spędzają czas ucząc się w zupełnie odmienny sposób jaki oferuje im szkoła. Tak przeprowadzona lekcja staje się zachętą do udziału w kolejnych, wpływa jednocześnie na to, że muzeum nie kojarzy się z czymś mało interesującym, a wręcz rozbudzającym ich ciekawość, kształci i pozwala nabywać i kształtować kompetencje kulturowe istotne dla późniejszego, pełnego i świadomego uczestnictwa w kulturze.

Podobnie uważa także Andrzej Mikołajczyk, podkreślając rolę archeologicznych ekspozycji w popularyzacji i upowszechnianiu wiedzy o najwcześniejszych okresach działalności człowieka [Mikołajczyk, 1984: 4]. Ekspozycje archeologiczne zgromadzone w muzeach obrazują korzenie współczesności i jednocześnie drogę, jaką przebyła ludzkość na przestrzeni wieków. Dobrane

w sposób problemowy i przekrojowy zabytki, pozwalają ukazać i uwypuklić początki naszej współczesnej kultury i tak trudny do zaprezentowania uczniowi proces przemian zachodzących w rozwoju sił twórczych. Budzą tym samym szacunek dla pracy i wysiłku człowieka w przekształcaniu i doskonaleniu warunków życia i organizacji społecznych, poprzednich pokoleń. Biorąc pod uwagę Sejneńszczyznę, jej bogatą przeszłość oraz wielość stanowisk archeologicznych (grodzisk) jest to temat „wyjściowy” do poznawania dalszej historii tej ziemi.

Znaczenie edukacji regionalnej wydaje się być zatem niezwykle ważne nie tylko dla poznania przez uczniów własnych korzeni, własnej tożsamości, ale również dla kształtowania postaw, tolerancyjnych, otwartych, nastawionych na pluralizm, na akceptację różnych kultur⁴, stanowiąc przy tym pierwszy etap edukacji międzykulturowej.

Edukacja międzykulturowa w praktyce działalności muzeum

1. Organizacja Sali Wielokulturowości Sejneńszczyzny

Ze względu na wielokulturowe dziedzictwo regionu, na przeszłość oraz terażniejszość tej ziemi, szczególną uwagę poświęcono temu zagadnieniu. Wycho- dząc z założenia, że wielokulturowość i zróżnicowana tożsamość kulturowa wymagają od jednostek, grup i środowisk kulturowych tolerancji, uznania oraz wysiłku poznawczego [Nikitorowicz, 2007: 16] utworzona została Sala Wielokulturowości Sejneńszczyzny. Wspomniana ekspozycja stanowi przekrój dzie- jów tej Ziemi, nawiązuje do jej zróżnicowanego osadnictwa, przedstawia wielo- narodowość i wielowyznaniowość tego terenu oraz istotnie podkreśla terażniej- szość, w obrębie której funkcjonują obok siebie dwie kultury: polska i litewska.

Podstawą działań oświatowo-wychowawczych, zmierzających w kierunku edukacji wielo- i międzykulturowej jest nie tyle sama wystawa, co raczej eks- ponaty, które ją tworzą. To, co jest wspólne dla wszystkich mieszkańców Ziemi Sejneńskiej, to rękopisy pochodzące z archiwum dominikańskiego skrzęt- nie skrywane przez wieki. Wśród nich na uwagę zasługują oryginały listów królewskich. Do najważniejszych z nich należy list króla Zygmunta I Starego do wojewody podlaskiego Kostewicza, spisany w języku starobiałoruskim (22.12.1522 r.), Mandat króla Polski i wielkiego księcia litewskiego Zygmunta III Wazy, pisany cyrylicą i dotyczący jezior i drzew bartnych w Puszczy Prze-

4 *Ministerstwo Edukacji...*, s. 5.

łomskiej (15.11.1597 r.) oraz listy króla Jana III Sobieskiego do dominikanów sejneńskich.

Osobne miejsce poświęcone zostało mniejszości litewskiej, której Sejneńszczyzna jest największym skupiskiem. Wyeksponowane więc zostały wydawnictwa litewskie, wydrukowane w Sejnach w drukarni „Šaltinis”. Mają one szczególne znaczenie, gdyż nawiązują do początku XX wieku do bolesnej przeszłości Litwinów, zagrożonych utratą tożsamości związanej z brakiem możliwości organizacji litewskich szkół oraz całkowitym zakazem druku w ich ojczystym języku.

Prawosławna *Biblia* spisana w języku rosyjskim nawiązuje do obecności staroobrzędowców, którzy pojawili się w okolicach Sejn w XIX wieku. Są to potomkowie tych Rosjan, którzy schronili się na terenach dawnej Rzeczypospolitej przed prześladowaniami władz carskich i oficjalnym Kościołem prawosławnym. Nie uznawali oni bowiem zrewidowanych ksiąg kościelnych oraz reform patriarchy Nikona w zakresie niektórych obrzędów zatwierdzonych przez sobór rosyjskiego Kościoła prawosławnego. Staroobrzędowcy zamieszkujący na terenie Sejneńszczyzny należą do odłamu bezpopowców – tych, którzy w obliczu utraty możliwości wyświęcenia nowych duchownych według starego obrzędu, z konieczności postanowili pozostać bez duchowieństwa. Tym samym musieli zrezygnować z liturgii kościelnej, a na odprawianie jej przez kapłanów nie chcieli się zgodzić [Iwaniec, 1975: 394], dlatego też rolę osoby duchownej sprawuje tzw. nastawnik – osoba wybierana spośród społeczeństwa staroobrzędowców, ciesząca się dużym autorytetem i znająca przy tym dobrze obrządek liturgiczny.

Na wystawie można też oglądać judaikę poświęconą pamięci Żydów Sejneńskich. Należy do niej lampa chanukowa, jad – czyli wskazówka do odczytywania *Tory*, balsaminka – pojemnik do przechowywania wonności, naczynia szabasowe: pucharki i kieliszki, charakterystyczne przedmioty żydowskiego kultu domowego, używane często przy błogosławieństwie wina oraz wydawnictwa hebrajskie. Wśród nich uwagę odbiorcy przyciąga książka ze znakiem własnościowym żydowskiego pisarza Tuwie Pinakasa Szapiro – założyciela sejneńskiego gimnazjum hebrajskiego [Szroeder, 2001: 34].

Nowy Testament z drugiej połowy XVII wieku znalazł swoje miejsce na teże ekspozycji ze względu na dawną obecność osób wyznania ewangelicko-augsburskiego. Ich domem modlitwy był wówczas Kościół ewangelicki, mieszczący się przy dawnej ulicy Węgierskiej, a dzisiejszej ulicy Zawadzkiego.

Zbór ewangelicki w Sejnach powstał w 1844 roku, kiedy Suwalszczyzna znajdowała się pod zaborem rosyjskim, a ostrze polityki carskiej skierowane było przeciw Kościołowi rzymskokatolickiemu i obrządkowi greckokatoli-

ckiemu. Protestantyzm zaś niejednokrotnie miał poparcie władz, którym zależało na utrzymaniu wśród wyznawców tej wiary silnej grupy narodowościowej obcej Polakom. Sejny nigdy nie miały swojego pastora, dlatego też właściwą pracę duszpasterską wykonywał kantor. W czasie drugiej wojny światowej w kościółku ewangelickim nie odprawiano nabożeństw. Niemcy żądali, aby były one w języku niemieckim. Ci, którzy nie godzili się na to, zostali aresztowani i wywiezieni do obozów koncentracyjnych [Szroeder, 2001: 5-6].

Niezmiernie ważnym akcentem Sali Wielokulturowości, zajmującym centralne miejsce, jest reprodukcja herbu jednościi obojga narodów z okresu powstania listopadowego. Dwa godła: polski Orzeł i Pogoń litewska, nawiązują zarówno do przeszłości jak i teraźniejszości polsko-litewskiego pogranicza, na którym – od czasów kolonizacji terenów pojaćwieskich – żyją obok siebie Polacy i Litwini.

Tak urządzona wystawa jest punktem wyjścia do poznawania wielokulturowej historii Sejneńszczyzny. Stanowi bowiem bazę dydaktyczną dla proponowanej przez muzeum działalności edukacyjnej, pewien środek przekazu, swoistą metodę pracy ze zwiedzającym, pozwalającą poznać, zrozumieć, zaakceptować i uszanować swego „sąsiada”.

2. Współrealizacja projektu „Trzej Starcy”

Muzeum Ziemi Sejneńskiej w roku szkolnym 2005/2006 było partnerem w realizacji projektu „Trzej Starcy”, który został opracowany przez sejneńskich nauczycieli przy współpracy z Ośrodkiem „Pogranicze – sztuk, kultur, narodów”. W projekcie uczestniczyły dzieci polskie i litewskie uczęszczające do szkoły podstawowej w Sejnach. Działania opierały się na pracy z dziećmi w szkole i poza nią. Ich głównym założeniem było zapoznanie się z wielokulturowością naszego regionu – przeszłością i dziedzictwem kulturowym Sejneńszczyzny. Dzięki pracy metodą projektu dzieci poznawały swoich sąsiadów już od najmłodszych lat szkolnych, uczyły się tolerancji i szacunku dla innych kultur. Przedmiotem zainteresowań był świat Żydów, staroobrzędowców, Litwinów, Cyganów i Polaków⁵. „Świat Polaków” zrealizowany został w Muzeum Ziemi Sejneńskiej. Uczestnicy, zwiedzając muzeum, poznawali swoje korzenie, przeszłość oraz zawirowania historyczne. Zainteresowali się swoim pochodzeniem, chętnie słuchali opowieści. Ostatnim etapem była „podróż po Sali Wielokulturowości” – podróż po przeszłości ukierunkowanej na przyszłość.

⁵ „Trzej Starcy”. Program edukacyjny o wielokulturowości Sejneńszczyzny, Sejny 2006, s. 1.

3. Współorganizacja Międzynarodowego Pleneru Rzeźbiarskiego (31.07. – 13.08.2010 r.)

Tematem przewodnim pleneru były legendy pogranicza polsko-litewsko-białoruskiego. Uczestnikami projektu byli artyści – rzeźbiarze ludowi z Polski, Litwy i Białorusi. W trakcie trwania pleneru przeprowadzili oni także otwarte warsztaty rzeźbiarskie dla dzieci i młodzieży z Sejn i okolic. Efektem dwutygodniowego przedsięwzięcia były ponaddwumetrowe, ustawione na placu Dominikańskim, dębowe rzeźby, z których każda obrazuje legendę danej narodowości. „Zakłęte w dębie” legendy zachęcają do poznawania istotnych wątków, mających wpływ na ważne dla poszczególnych narodowości wydarzenia.

4. Podpisanie Uroczystej Deklaracji Odnowienia Nazwy Rzeczpospolitej Obojga Narodów na Ziemi Sejneńskiej (26.06.2009 r.)

Celem, który przyświecał tej inicjatywie było podkreślenie znaczenia wielokulturowości Ziemi Sejneńskiej – jako miejsca wyjątkowego w skali całego kraju i Europy. Stanowiło również próbę dokonania zmian na lepsze we wzajemnych relacjach polsko – litewskich, które po narastającym konflikcie z lat 1918-1920 nie były i nie są proste. Okazją do spotkania przedstawicieli czterech narodów: polskiego, litewskiego, białoruskiego i tatarskiego była przypadająca na rok 2009 – 440 rocznica zawarcia unii lubelskiej.

Podpisy pod deklaracją złożyli przedstawiciele narodów budujących przez wieki wspólne państwo – Polaków, Litwinów, Białorusinów i Tatarów. Następnie, przy dźwiękach *Bogurodzicy*, na maszt przy placu Dominikańskim poniesiono flagi: Rzeczpospolitej Polskiej, Rzeczpospolitej Obojga Narodów i historyczną flagę Ziemi Sejneńskiej. Pod krzyżem Świętego Brunona spoczęła także deklaracja podpisana przez zgromadzonych uczestników. Stała się również tablica pamiątkowa z napisem: „My mieszkańcy Ziemi Sejneńskiej pomni wspólnej 500-letniej tradycji jagiellońskiej, ukształtowanej po wiktorii grunwaldzkiej, narodów polskiego, litewskiego, ruskiego i tatarskiego w 440. rocznicę Unii Lubelskiej, mając na względzie dobro wspólne i przyszłość po latach niebytu spowodowanych trzema rozbiorami ojczyzny, uroczystym aktem przywracamy do życia nazwę oraz godło i flagę Rzeczpospolitej Obojga Narodów na Ziemi Sejneńskiej.”

Podczas uroczystości Litwinów reprezentował Olgierd Wiaktor, przewodniczący Zarządu Litewskiego Towarzystwa Świętego Kazimierza w Sejnach. W imieniu Tatarów podpisał się Stefan Korycki, prezes Rady Centralnej Związku Tatarów Rzeczpospolitej Polskiej. Białorusinów reprezentował zespół ludowy „Żemerwa” z Bielska Podlaskiego.

5. Organizacja koncertu Zespołu Muzyki Dawnej FLORIPARI „Cracovia Mundi. Nie tylko muzyczne *genius loci*. Muzyka Rzeczypospolitej”

29 listopada 2009 roku w Muzeum Ziemi Sejneńskiej odbył się koncert, znanego już sejneńskiej publiczności, zespołu „Floripari” działający na co dzień na Zamku Krakowskim na Wawelu pod kierownictwem artystycznym Aleksandra Tomczyka. Podczas koncertu muzycy „przenieśli” sejneńską widownię 440 lat wstecz, do historycznej daty podpisania niezwykłego aktu międzynarodowego jakim była unia lubelska. Artyści zaprezentowali repertuar opowiadający o wielokulturowej spuściźnie Rzeczypospolitej Obojga Narodów XV-XVIII wieku, o wielu narodach zamieszkujących ówczesne państwo, ich kulturze i religiach. Można było usłyszeć dawne melodie litewskie, polskie, ruskie oraz żydowskie. Dźwięki zagrane na historycznych instrumentach o niespotykanej współcześnie budowie oraz niecodziennym pięknym i czystym brzmieniu nadały spotkaniu charakter medytacji i zamyślenia.

6. Współorganizacja konkursu „Sejny – moje miasto”

Od 2006 roku odbywa się w szkole podstawowej w Sejnach konkurs „Sejny – moje miasto”. Uczestnikami konkursu są przedstawiciele uczniów klas V. Celem konkursu jest popularyzacja wiedzy o regionie, wiedzy o materialnym i duchowym dziedzictwie kulturowym Sejneńszczyzny. Uzupełnieniem przyjętej formy jest wystawa eksponatów znajdujących się w posiadaniu Muzeum Ziemi Sejneńskiej, tak więc nieodzowną część wystawy stanowią zawsze muzealia związane z wielokulturowością Sejneńszczyzny (jad, menora, portret biskupa Antoniego Baranowskiego, wydawnictwa żydowskie i litewskie eksponaty).

7. Opracowywanie i prowadzenie lekcji muzealnych

Reasumując należy zgodzić się zatem z J. Nikitorowiczem, który uważa, że przedmiotem procesu ludzkiej komunikacji jest utrzymywanie wzajemnych stosunków i znalezienie sposobu rozwiązywania konfliktów [Nikitorowicz, 2007: 232]. Jednostki ukształtowane przez kultury macierzyste pozostają sobą, korzystają z nawiązanych stosunków z innymi, współpracują i uczestniczą w rozwiązywaniu wspólnych problemów. W tym wypadku podstawowym problemem edukacyjnym jest z pewnością potrzeba organizowania takich sytuacji i warunków, które umożliwiają odpowiedź na następujące pytania: jak przejść od monologu do dialogu kultur, do wzajemnego poznania i zrozumienia swojej odmienności, do negocjacji i dbałości o kulturę ogólnoludzką? Jak

łagodzić i niwelować stereotypy i uprzedzenia oraz wdrażać do spostrzegania Innego jako ciekawego, przyjaznego, a nie zagrażającego i wrogiego? [ibidem].

Wymienione wyżej działania edukacyjne prowadzone przez Muzeum Ziemi Sejneńskiej i realizowane poprzez „pedagogikę muzealną” i „muzealne wychowanie” stwarzają wiele takich możliwości do spotkań, mających na celu wzajemne poznanie i zainicjowanie dialogu kultur. Nadają także rangę muzeum i jego roli we współczesnym systemie oświatowo-wychowawczym. Włączone do procesu dydaktycznego, jako jedno z możliwych rozwiązań metodycznych przyczyniają się do podnoszenia poziomu i aktywności kulturalnej społeczeństwa. Kształcą zarazem przyszłego odbiorcę dóbr kulturalnych, wracającego do muzeum, w celu zaspokojenia własnych kulturalnych potrzeb.

Bibliografia

- Grunwald. *Kalendarz na Królestwo Polskie i Litwę na rok 1911* (1910), Sejny.
- Szroeder B. (red.) (2001), *Kroniki Sejneńskie*, Sejny.
- Antoniewicz J. (red.) (1963), *Materiały do dziejów Ziemi Sejneńskiej*, t. I, Białystok.
- Iwaniec E. (1975), *Staroobrzędowcy i ich tradycje kulturalne w Sejneńskim*, (w:) J. Jaskanis (red.), *Materiały do dziejów Ziemi Sejneńskiej*, t. II, Warszawa.
- Jaskanis J. (red.) (1975), *Materiały do dziejów Ziemi Sejneńskiej*, t. II, Warszawa.
- Mikołajczyk A. i in. (1984), *Rola muzeum w procesie dydaktyczno-wychowawczym. Zbiory muzealne pomocą w nauczaniu historii*, Łódź.
- Ministerstwo Edukacji Narodowej o edukacji regionalnej – dziedzictwie kulturowym w regionie (2000), Warszawa.
- Nikitorowicz J. (2007), *Edukacja międzykulturowa. Kreowanie tożsamości dziecka*, Gdańsk.
- Skutnik J. (2008), *Muzeum sztuki współczesnej jako przestrzeń edukacji*, Katowice.
- Statut Muzeum Ziemi Sejneńskiej*, Sejny.
- Szkopińska A., Waryszak M. (2008), *Zapomniane sąsiedztwo. Ewangelicy na Sejneńszczyźnie*, Sejny.
- Trzej Starcy. Program edukacyjny o wielokulturowości Sejneńszczyzny* (2006), Sejny.
- Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach

SUMMARY**The role of the Museum of the Sejny Land
in the implementation of intercultural education**

In the early Middle Ages the Sejny Land was occupied by the tribes of Yotvingians. After the fall of Yotvingia in the 13th century, the “settlement desolation” came about. The start of the new settlement on the Sejny Land began in 1522. As the years passed, the population of Poles, Lithuanians, Russians, Jews, Tatars and Germans settled in this place. Nowadays, the Sejny Land is inhabited by Polish, Lithuanian and Old Believers–Russian descendants.

These above-mentioned nationalities left some kind of cultural heritage, which is still transmitted. Tradition, customs, religion and language are handed down from one generation to another. The Museum of the Sejny Land offers a rich collection of this cultural heritage in which nationality division is deeply covered. The museum has a lot of interesting exhibits selected for individual exhibitions which, along with the activity of this institution, are used in regional and multicultural education. Educational actions are realized by the “museum pedagogy” and “museum education”. It creates a lot of possibilities for multinational appointments, which enable people mutual knowing of different cultures. These initiatives emphasize the rank of the museum and its role in the educational system.